

Motion till riksdagen 2009/10:Ju13

av Thomas Bodström m.fl. (s)
med anledning av prop. 2009/10:147

Skärpta straff för allvarliga våldsbrott m.m.

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en ny straffskala för synnerligen grov våldtäkt.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att göra om brottet koppleri till brottet människohandel.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att skärpa straffet för sexköp.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om skadestånd vid sexköp.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa stalkning som en ny brottsrubricering.

Motivering

Regeringen föreslår en rad förändringar i brottsbalken i syfte att höja straffen för allvarliga våldsbrott och för grovt vållande till annans död, öka spännvidden mellan straffen för brott i allmänhet och skärpa straffen vid återfall i brott.

Mot bakgrund av vad regeringen anför som motiv till en skärpt syn på allvarliga brott och en större differentiering i straffmätningen ställer vi oss bakom regeringens resonemang kring de föreslagna förändringarna. Vi måste emellertid peka på den kraftiga kritik som regeringens förslag fick från Lagrådet om hur förändringarna i 29 kap. 1–3 §§ utformats. Det är mot bakgrund av denna kritik bekymmersamt att regeringen inte gjort några förändringar i propositionen. Det föreligger därmed en tveksamhet i vilken utsträckning de nya lagförslagen kommer att uppnå syftet med reformen. Det kommer

Fel! Okänt namn på

därför att vara av största vikt att följa hur praxis på området utvecklas. Vi vill redan nu flagga för att det kommer att behövas en uppföljning av reformen.

Regeringen har bl.a. anfört som skäl för reformerna att toleransen mot våld minskat och att det i dag finns anledning att se allvarigare på våldsbrott än tidigare. Även utvecklingen där organiserad brottslighet utgör ett större hot än tidigare och där allvarliga brott används i syfte att hota är en viktig faktor för att skärpa straffen.

Det är förvånansvärt att regeringen missar ett av de allra viktigaste områdena att reformera straffen på, nämligen när det gäller det sexuella våldet mot kvinnor.

Sverige har i många år varit ett föregångsland när det gäller att bekämpa mäns våld mot kvinnor. Grunden för detta arbete ligger i att påverka mäns attityder och i en fortsatt strävan mot ökad jämställdhet. Sådana förändringar tar tid och kräver insatser i och av hela samhället: alltifrån föräldrarnas påverkan på sina barn, skolans förhållningssätt gentemot eleverna och brytande av könsmaktordningen till utbildningssatsningar hos myndigheter, för att nämna några. Det är viktigt att det arbetet går vidare och att vi fortsätter att ställa krav på förändring.

Även lagstiftning är ett viktigt verktyg när det handlar om att stärka den sexuella integriteten.

Socialdemokraterna har tagit flera viktiga steg för att åstadkomma ett ökat skydd för kvinnor. Den 1 juli 1998 trädde brottet grov kvinnofridskränkning i kraft. Domstolarna fick då möjlighet att väsentligt höja straffet för systematiskt våld mot kvinnor. Ett särskilt kvinnofridsbrott synliggjorde omfattningen av detta våld och markerade allvaret.

Sverige har även varit ett föregångsland på många sätt vad gäller insatser för att bekämpa prostitution och människohandel. Mot den moderata riksdagsminoritetens uppfattning infördes den 1 januari 1999 ett förbud att köpa tillfälliga sexuella tjänster. År 2002 infördes människohandel för sexuella ändamål som ett nytt brott i Sverige.

Den 1 april 2005 trädde en ny sexualbrottslag i kraft. Den nya lagen förstärkte varje människas rätt till absolut personlig och sexuell integritet. Den tydliggjorde också ännu mer kvinnors och mäns rätt till sexuellt självbestämmande. Bestämmelserna om våldtäkt ändrades så att fler gärningar blev klassade som våldtäkt.

Ett sexuellt övergrepp är ett extremt uttryck för bristande respekt för en annan människas självklara rätt till personlig och sexuell integritet och sexuellt självbestämmande. Personer som utsätts för sexuella övergrepp drabbas inte bara av det fysiska våld som inte sällan förekommer, utan utsätts även för svåra psykiska påfrestningar.

Siffror som Brottsförebyggande rådet (BRÅ) har tagit fram visar att ca 15 500 sexualbrott anmäldes under 2009. Nära 40 % av de anmälda sexualbrotten utgörs av våldtäkt eller försök till våldtäkt. Under de senaste tio åren har antalet anmälda våldtäkter ökat från drygt 2 000 till knappt 6 000. Ökningen kan till viss del tillskrivas en ökad anmälningsbenägenhet och de förändringar som skett i sexualbrottslagen då fler övergrepp rubriceras som våldtäkt. Men det handlar även om att den faktiska brottsligheten ökat. Den ge-

Fel! Okänt namn på

nomsnittliga fängelsestiden var 2007, enligt BRÅ, 28 månader för våldtäkt mot vuxna och 70 månader för grov våldtäkt. Motsvarande fängelsestider för våldtäkt mot barn var 24 månader och för grov våldtäkt 55 månader. Vi menar att det finns anledning att tydligare markera att våldtäkt är ett av de allra allvarligaste brotten. Därför bör det, på samma sätt som i regeringens förslag när det gäller misshandel, införas en särskild straffskala för synnerligen grov våldtäkt. Straffet skulle kunna vara 6–10 års fängelse. Denna rubricering bör främst komma i fråga i de fall som tidigare rubricerats som grov våldtäkt och som har ett synnerligen högt straffvärde, exempelvis då grovt våld använts, då våldtäkten skett under lång tid, då det rör sig om flera våldtäktsmän eller då våldtäkt sker mot barn. Grov våldtäkt skulle då omfatta färre brott och därigenom skulle straffskalan kunna utnyttjas bättre.

All människohandel är avskyvärd. Varje köp av någons kropp bygger på en exploatering och ett utnyttjande av dennes utsatthet. Det är att profitera på någon annans olycka. Det finns ett stort mörkertal när det gäller hur omfattande människohandeln är. Men FN uppskattar att upp till fyra miljoner kvinnor och barn varje år faller offer för människohandel. Merparten av dem utnyttjas sexuellt och i prostitution. Denna sexslavhandel är inte bara oerhört inkomstbringande utan även mer riskfri än både vapen- och droghandeln. Dessutom kan ”*varan*” eller offret återanvändas om och om igen.

Vi socialdemokrater vill gå ytterligare ett steg för att bekämpa människohandel och prostitution i Sverige. Tiden är mogen att slopa brottet koppleri och i stället kalla detta brott för dess rätta namn, nämligen människohandel. Det är viktigt att komma ihåg att förhållandet mellan en hallick och en prostituerad inte är en affärsmässig förbindelse mellan två jämbördiga parter. Vi får med ett nytt människohandelsstraff ett högre straffvärde än för koppleri och en lagstiftning som är i takt med verkligheten och samhällets utveckling. En sådan ny brottsrubricering skulle också öka skyddet för brottsoffret. Koppleri är nämligen ett brott mot staten, medan människohandel är ett brott mot person. Skulle de som i dag döms för koppleri i stället dömas för människohandel innebär det att brottsoffret får ökade möjligheter till upprättelse och skadestånd. Dessutom ger människohandel ett betydligt högre straffvärde, vilket vore mer överensstämmande med brottets art.

En central del i att bekämpa människohandel med sexuella ändamål är att bekämpa prostitution. Det finns ett klart och tydligt samband mellan människohandel och prostitution. Om efterfrågan på köp av sexuella tjänster bekämpas minskar också människohandeln. Den svenska sexköpslagstiftningen är ett bra exempel på hur prostitution bekämpas.

Prostitution innebär en exploatering av kvinnor och barn och är ett allvarligt samhällsproblem som skadar både de individer som utnyttjas och samhället i stort. Prostitution förekommer i olika former, men när den är organiserad i bordellverksamhet innebär den ofta ett stort lidande för dem som tvingas sälja sig. Denna typ av verksamhet har ofta kopplingar till människohandel där kvinnor och unga tjejer hänsynslöst utnyttjas. Poliser som arbetar med prostitution vittnar om att bordellverksamheter inte sällan har närmast industriell karaktär. Kvinnorna drar in stora summor åt sina hallickar, kanske 200 000–300 000 kr i månaden. Kvinnorna används om och om igen. De bor i

Fel! Okänt namn på

små utrymmen, saknar kontakt med omvärlden och är starkt kontrollerade av "beskyddaren".

Sexköpslagen har nu funnits i drygt tio år. För att ytterligare stärka skyddet för dem som utnyttjas genom prostitution och som en förstärkt markering till dem som köper sex och utnyttjar kvinnor på detta sätt, menar vi socialdemokrater att det är dags att skärpa straffet för sexköp. Drygt 500 personer har dömts för sexköp sedan lagstiftningen trädde i kraft, men hittills har ingen dömts till fängelse. Med en skärpning av straffet för sexköp betonar vi det svenska synsättet ytterligare, nämligen att köp av sexuella tjänster är ett övergrepp där det är köparens handling som är straffvärd och den säljande parten som är skyddsvärd. Vi vill även att ett särskilt ansvar ska kunna utkrävas i form av skadestånd.

Stalkning är ett relativt nytt begrepp i Sverige, men företeelsen i sig är inte ny. Stalkning innebär att offret får oönskade telefonsamtal, sms, brev och e-brev. Företeelsen har ofta en koppling till våld eller hot om våld eller till att gärningspersonen fysiskt söker upp eller förföljer offret. Offer och gärningsperson har ofta, eller har ofta haft, en nära relation. År 2006 publicerade Brottsförebyggande rådet en rapport om stalkning. Nästan var tionde person har någon gång blivit utsatt för stalkning. De flesta som utsätts är kvinnor, och det vanligaste är att gärningspersonen är bekant med offret. Vissa delar av ett sådant beteende kan redan i dag lagföras under olika rubriceringar som t.ex. olaga hot, ofredande eller misshandel, men det är bara en tredjedel av dem som blivit utsatta som har polisanmält trakasserierna. En anledning har varit att de som utsatts inte upplevt trakasserierna som tillräckligt allvarliga, men det har även funnits en rädsla för repressalier som gjort att utsatta inte anmält. Många som blivit utsatta har vidtagit egna åtgärder som att skaffa hemligt telefonnummer. Hälften av dem som utsatts av sin partner, eller före detta partner, har fått gå så långt att de bytt bostad och en femtedel har ansökt om besöksförbud. Stalkningsutredningen som kom för ett och ett halvt år sedan föreslår i sitt betänkande bl.a. en kriminalisering av stalkning. Vi socialdemokrater menar att begreppet stalkning bör införas som en ny brottsrubricering. Återkommande hot och förföljelser bör bedömas samlat och bestraffas strängare än de enskilda brott som det i dag i bästa fall döms för.

För att ytterligare förstärka skyddet för kvinnors integritet och för att tydliggöra allvaret i sexuella övergrepp föreslår vi socialdemokrater därför följande:

- ? Inför en särskild straffskala för synnerligen grov våldtäkt.
- ? Gör om brottet koppleri till brottet människohandel.
- ? Skärp straffet för sexköp.
- ? Inför skadestånd vid sexköp.
- ? Inför stalkning som en ny brottsrubricering.

Fel! Okänt namn på

Stockholm den 7 april 2010

Thomas Bodström (s)

Margareta Persson (s)

Karl Gustav Abramsson (s)

Kerstin Haglö (s)

Elisebeht Markström (s)

Christer Adelsbo (s)

Maryam Yazdanfar (s)